

POSTANOWIENIE

18 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 18 lipca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa I.B., J.W., M.B. i J.W.1
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej I.B., J.W., M.B. i J.W.1,
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 6 października 2021 r., V ACa 457/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powodów kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz adwokata D.W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 października 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację powodów I.B., J.W., M.B. oraz J.W. od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 8 marca 2021 r., którym oddalone zostało ich powództwo skierowane przeciwko P. spółce akcyjnej w W. (dalej: „Bank”) o ustalenie nieważności umów pożyczki szczegółowo opisanych w pozwie.

U podstaw oddalenia powództwa i apelacji legło stwierdzenie, że powodowie nie wykazali okoliczności, które świadczyłyby o nieważności umów w tym w kontekście podnoszonej przez siebie podstawy prawnej (art. 58 § 2 k.c. oraz art. 5

k.c.). W ocenie Sądów *meriti* okoliczność, że uzyskane z pożyczek środki zostały przez powodów przeznaczone na rzecz osoby trzeciej, która do chwili swojej śmierci spłacała wynikające z nich zobowiązanie, jest wyłącznie samodzielną decyzją powodów na którą Bank nie miał żadnego wpływu i nie może ponosić związanego z nią ryzyka. Powodowie złożyli wnioski kredytowe, zawarli umowy, ich zdolność kredytowa została przed ich podpisaniem, w oparciu o złożone przez nich oświadczenia i dokumenty, rzetelnie zweryfikowana, a pożyczki zostały zabezpieczone hipotekami.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powodów.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem powodów w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy wykładnia art. 70 ust. 1 ustawy prawo bankowe w związku z art. 9 ustawy o kredycie konsumenckim dokonywana z uwzględnieniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG nakazuje przyjąć także prywatnoprawny skutek braku zbadania albo nienależytego zbadania zdolności kredytowej konsumenta przez bank”. W ocenie skarżących konieczne jest bowiem rozstrzygnięcie ze względu na sprzeczne stanowisko judykatury w tym zakresie, czy naruszenie przez bank będący kredytodawcą obowiązku należytego zbadania zdolności kredytowej kredytobiorcy będącego konsumentem, oraz brak zdolności kredytowej konsumenta w dacie zawarcia umowy kredytu konsumenckiego skutkuje nieważnością umowy kredytu na podstawie art. 58 § 1 lub 2 k.c.

Wątpliwości budzą także okoliczności zawarcia umowy skoro umowy zawierane były z powodami ale na rzecz osoby trzeciej, o czym Bank miał wiedzę. Ponadto pozwany nie zbadał rzetelnie zdolności kredytowej powodów, a sankcją za te uchybienie powinno być stwierdzenie nieważności umowy na podstawie art. 58 § 2 k.c.

Skarżący wskazali także na oczywistą zasadność skargi. Ich zdaniem w sprawie zachodzi bowiem oczywista sprzeczność przepisów postępowania jak i zastosowania przepisów prawa materialnego z wydanym w sprawie wyrokiem.

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ

35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Kwestie objęte zagadnieniem prawnym są silnie zdeterminowane okolicznościami sprawy i nie wskazują na istnienie w tym zakresie ogólnego problemu związanego z wykładnią prawa. Zostały one przedstawione bez szerszego uzasadnienia – i ograniczają się jedynie do silnie kazuistycznego sformułowania problemów, bez wyjaśnienia konkretnych wątpliwości, jakie są z nimi związane. Uniemożliwia to precyzyjne stwierdzenie, w czym skarżący upatrują istoty problemów oraz w jaki sposób ich wyjaśnienie mogłoby przyczynić się, ich zdaniem, do rozwoju prawa. We wniosku nie przeprowadzono, poza przywołaniem pojedynczych judykatów, analizy orzecznictwa i poglądów doktryny. Argumentacja skarżących jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto związek zagadnień prawnych z okolicznościami sprawy nie został dostatecznie wykazany. Z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia, wynika bowiem, że Bank zweryfikował zdolność kredytową powodów, a pożyczki zostały zabezpieczone hipoteką na nieruchomości osoby trzeciej. Skarżący konstruując zagadnienie prawne na podstawie sprzecznej z ustaleniami Sądów *meriti* pominęli, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). Skarżący zasad tych nie respektują odwołując się w podstawach skargi i jej uzasadnieniu do naruszenia

art. 233 § 1 k.p.c. mimo, że jego zgłaszanie w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) i na bazie ustalonego przez siebie stanu faktycznego formułują następnie wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

Przed wszystkim Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie bada podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna winna być zatem tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Skarżący powinni zatem podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i w czym – w ich ocenie – wyraża się ta „oczywistość”, a czego nie uczynili odwołując się do

zarzutów przedstawionych w podstawach skargi. Uzasadnienie przedstawione przez Sąd Apelacyjny nie pozwala przy tym stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance.

W konsekwencji wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, w konfrontacji z motywami zaskarżonego orzeczenia, nie wykazuje tezy, że przy jego ferowaniu popełniono uchybienia w zakresie stosowania i wykładni prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c. mając na uwadze charakter sprawy oraz trudną sytuację materialną i życiową skarżących.

O kosztach pełnomocnika ustanowionego dla powodów z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2, a także § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

Określając wysokość należnych pełnomocnikowi kosztów (150% stawki minimalnej) Sąd Najwyższy miał na względzie, że różnicowanie zasad wynagradzania pełnomocników z wyboru i z urzędu nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Natomiast fakt reprezentowania przez pełnomocnika czterech powodów, zważywszy nazachodzące między nimi współuczestnictwo konieczne oraz związaną z tym tożsamość podnoszonych przez nich zarzutów w postępowaniu kasacyjnym, w żadnym stopniu nie przełożył się na zwiększenie nakładu pracy pełnomocnika i nie uzasadnia zasądzenia na jego rzecz kosztów zastępstwa naliczonego za reprezentację każdego z powodów oddzielnie.

[P.L.]

[a]